

Zeven dagen staccato

Zeven dagen staccato

Autobiografisch drieluik

Wim de Groot

Brave New Books

Van dezelfde schrijver:

Buren (roman), 2013

Bijvangst (korte verhalen), 2014

De getuige (roman), jan. 2015

tweede druk, feb. 2016

Voor mijn moeder.

Schrijver: Wim de Groot

Omslag: cactus: stekelig, overlevend in barre omstandigheden, onverwacht mooi bloeiend

ISBN: 978902147735

© Wim de Groot, mei 2016

Deel een

Het begin

In mijn leven kwam geen spectaculaire ontsnapping voor; neen, niet van een dreigende razzia door de Duitsers op een druk station in Amsterdam zoals ik laatst hoorde over een ander boek, waarbij de hoofdpersoon door een heldhaftige verzetsman werd getipt (en op een trein kon springen), ook geen ontsnapping van een ijzingwekkende gijzeling door Islamitische Staat, nadat over mij al het doodvonnis was uitgesproken. Niets in mijn leven lijkt de aandacht te kunnen trekken van een journalist die daarmee met een schokkend relaas het hele miserabele persoon-tje van ene Joran van der Sloot voorgoed naar pagina 43 van de krant kan verbannen. Geen nieuwsjager zal in dit boek feiten vinden die door zijn pen kunnen veranderen in goud.

Wordt dit boek dan het verhaal over onbeduidendheid? Een lezer die deze conclusie trekt, vergist zich. De film die van mijn herinneringen kan worden gemaakt, zal elke verzetsfilm laten verbleken; en de leugenachtigheid van Joran wordt nòg belachelijker en vervelender naast de onbarmhartige eerlijkheid zonder opsmuk waartoe ik mezelf heb verplicht bij het schrijven van dit boek.

Toen ik begon, wist ik niet waarom ik dit boek per se geschreven wilde hebben. De winter van 2014 op 2015 en de daaraan voorafgaande herfst was een roerige periode. Ik kreeg door schokkende omstandigheden volop de gelegenheid en de aanleiding over veel in mijn leven na te denken. Het idee een boek te schrijven over mijn familie en mijn eigen bestaan daarin bestond in aanleg al een tijdje. Het bleef daarbij zolang ik de antwoorden op veel van mijn vragen miste. Werken aan dit boek bracht een completer beeld van mijn leven.

Het begin van dit boek is tekenend. Op het moment dat de eerste gebeurtenissen in mijn boek plaatsvinden, zijn mijn kinderen nog erg jong en kwam mijn leven in een vaarwater waarin

ik me goed voelde. Een nieuwe baan en mijn gezin compleet, dat was toen mijn leven in een notendop.

Als dat alles was geweest, moet ik nog zien of ik voldoende impulsen zou hebben gekregen om daadwerkelijk te beginnen. Juist in die fase kwam mijn jongste zus de harmonie in mijn bestaan verstoren. Met haar drama lag het begin van dit boek vast. Het verhaal over mijn zus moest eerst verteld worden; dat was duidelijk. Dat verhaal maakte nog twee dingen duidelijk: bepaalde zaken speelden in mijn leven een onverwacht grote rol, want nu bleek hoe groot de invloed van mijn familie op mij was; en op de tweede plaats waren daar nieuwe vragen voor mij, heel verwarrend, vooral over mijn moeder.

Het moment dat ik mijn pen oppakte, want zo doe ik dat nog in eerste aanleg, schrijven in een schrijfblok, gewoon met een eenvoudige BIC, dat moment viel samen met een samenloop van omstandigheden die ik nog nooit meegemaakt heb: twee momenten waarin de dood een grote rol speelt: aan het begin van mijn verhaal over mijn zus, zoveel jaren geleden, en ook nog eens aan het begin van dit riskante karwei: schrijven over autobiografische dingen.

Dat dit boek een waagstuk werd, was meteen duidelijk. Ik ging namelijk de geschiedenis vastleggen van mijn leven binnen een getekende familie. Dat was iets wat vóór mij nooit iemand in onze familie gedaan had. Misschien dat iemand ooit het idee had de genealogie op onze familie los te laten om onze gemeenschappelijke geschiedenis kop en staart te geven. Ik heb daar nooit iets over gehoord. Ik geloof ook niet dat zo iemand in onze gelederen voorkomt. Onze familie bestond zoals de meeste families uit mensen die hun leven leidden zonder zichzelf vragen te stellen over de oorzaak en het verband van de dingen. Ze lieten, zonder zich daarvan bewust te zijn, allerlei kwesties, die zich in onze kring voordeden, langs hun starre en soms stramme ledematen afglijden. Iets wat gerechtvaardigd kan zijn onder het motto 'de tijd heelt alle wonden', een motto dat ook geldt

voor oud zeer. Een motto dat elk initiatief uit mensen haalt. De onmacht van mensen in dit opzicht is schrijnend, heb ik gezien.

Men vroeg zich een enkele keer af waarom de dingen gebeurden zoals ze gebeurden, maar zocht niet echt naar een antwoord op deze vraag.

Het is een waagstuk, maar ik probeer het. Misschien is dit boek wel het boek dat ik wilde schrijven en is al het andere dat van mijn hand verschenen is gestoei met mijn ego. Al zoekende heb ik mijn onderwerp gevonden. Ik weet dat ik steeds dacht: schrijven, ja, dat wil ik, maar waarover? Het onderwerp bepaalt toch het belang dat je aan een boek mag hechten.

In ieder geval is het waar, dat ik noodzakelijkerwijs moest uitkomen op dit boek. Dit is de geschiedenis, als het niet is van mijn familie, dan toch van mij. Daarmee raakt het aan een onderwerp dat in veel mensenlevens een rol speelt: Wat heeft in je leven doorslaggevende invloed op je gehad?

Ik wist dus niet waarom ik eraan begon. Dat kwam voornamelijk door het feit dat de vragen rond mijn persoon en rond de mensen uit het nest waar ik uitgerold ben, niet volledig beantwoord werden. Ik schoof zelf alles maar voor me uit, soms uit onbegrip, soms uit gebrek aan interesse of tijd, want mensen hebben het druk.

Wanneer dit boek af is, kan ik deze geschiedenis afsluiten. Dat wordt tijd, want de wereld om me heen is uiteengevallen. Het huis waar ik geboren werd, bestaat nog, maar is in vreemde handen gekomen. Minstens dertig jaar geleden ontdekte ik, dat de kleuterschool en de lagere school waar ik op zat, niet meer bestaan. Hetzelfde geldt voor de mulo en de kweekschool. Appartementen zag ik er wel, en mooie woningen. De omgeving bij mijn ouderlijk huis waar ik als kind gespeeld heb, is onherkenbaar ondergespoten tot één groot industriegebied met het zand dat bij de Beekse Bergen, even ten zuiden van Tilburg, een grote recreatieplas opleverde. Mijn broers en zussen zijn overle-

den. Van de vroegste herinneringen heb ik geen getuigen meer. Het ouderlijke huis is zoals gezegd verkocht aan vreemden. Het is veranderd, niet meer de plek waar mijn bewuste leven begon. Mijn ouders, de anderen, alles en iedereen is weg. Alsof een geheimzinnige macht er belang bij heeft mijn hele bestaan te deleten, alle sporen te laten verdwijnen.

Het leven onder één dak van acht mensen met al hun positieve en negatieve eigenschappen moet ik vastleggen, voordat ook dat alles zal zijn gewist uit mijn geheugen. En wat heb je dan nog over? Alleen jezelf, toch, met een slijtend geheugen! Het wordt een moeilijke opgave.

Zeker niet op de laatste plaats moet recht worden gedaan aan mijn moeder. Ruim dertig jaar na haar dood wil ik een einde maken aan de misverstanden rond haar persoon.

Ik kan het voorspellen: het zal moeilijk zijn een betrouwbaar beeld te geven van ons gezin, en alles in mijn geheugen zodanig te ordenen, dat het een goed leesbaar geheel wordt. Het wordt een geschiedenis vol drama; dat is al zeker; met spelers die samenkwamen in een wankel gezin vol kleinburgerlijkheid en onderlinge concurrentiestrijd. Op zich geen uitzonderlijk uitgangspunt, maar het samenkomen van deze mensen in deze specifieke omstandigheden levert een gecompliceerd drama op met veel onbeantwoorde vragen. Veel daarvan kan ik nu uiteindelijk beantwoorden.

Januari 1980

Een beroerde plek om uit te rusten of zelfs beter te worden: de bank. Door de dunne leren kussens heen drukt het houten frame ervan gevoelig op mijn schouderblad en tegen mijn dijbeen. Harde planken waartussen canvas is gespannen; goed te voelen. Het koele leer is in de loop van de morgen veranderd in een warm, klam oppervlak, terwijl de uren traag en saai langs kwamen.

Voor het eerst in acht jaar heb ik me ziek moeten melden op school. Mijn onverwacht lage bloeddruk zorgt voor een hinderlijke, bijna permanente duizeligheid die ik een enkele keer vergeet, maar die er weer is wanneer ik te snel opsta of abrupt mijn hoofd draai. Met mijn handen aan mijn hoofd wacht ik tot de kamer om me heen stilstaat. De huisarts is geweest, gisteren tenslotte, en Heleen heeft pilletjes gehaald bij de apotheek; het stelt allemaal niet zoveel voor, wat mij mankeert, maar ik kan niet werken. Als je voor de klas staat, moet je fit zijn. Ik heb daarom besloten een weekje rust te nemen. Ik begrijp niet zo goed, wat er aan de hand is, maar de dokter zegt dat ik kalm aan moet doen; even dan.

De telefoon gaat. Martin aan de lijn. Met moeder gaat het niet goed. Voor de zoveelste keer.

‘Het is haar hart; daar zit de bottelnek,’ zegt hij. ‘De cardioloog kijkt of een pacemaker de oplossing kan zijn.’ Die trage hartslag en de onregelmatigheid in het hartritme zijn verontvondend, weet ik al. ‘Haar pols was vandaag echt te laag,’ zei Martin eergisteren.

‘Ik ben thuis met een lage bloeddruk; deze week kan ik niet naar haar toe,’ zeg ik.

We begrijpen het allemaal niet zo best. Martin belt iedereen in de familie op; houdt hen op de hoogte. Dit is al de derde keer

deze week. Dat levert hem spottende opmerkingen van Henri op.

‘Hij kan niet eens voor haar zorgen!’

Sinds Martin het ouderlijke huis wil kopen, en dat speelt al maanden, vindt Henri het maar gezeur, wanneer Martin aan de bel trekt en iedereen bij de les haalt, als het gaat om moeders gezondheid.

‘Dat heeft hij toch beloofd!’ Voor Henri is het helder: als je het ouderlijke huis wilt kopen, moet je ook voor moeder zorgen. Niet alleen de lusten, ook... Wie het huis mag kopen, moet daar wat tegenover zetten: dat hij de verantwoordelijkheid neemt en ervoor zorgt dat moeder zonder zorgen in dat huis kan wonen. Voor mij is duidelijk: Martin moet boeten, want hij is bevoordeeld. Nog iets is me duidelijk geworden: Henri wilde het huis ook kopen. Dat is niet helemaal nieuw. Ans en hij woonden de eerste jaren bij de oma van Ans op een paar kamers. Ook toen hij na enkele jaren een woning kon huren van de gemeente, hoorde ik het verhaal, dat ons ouderlijke huis voor hem ideaal was geweest, maar ja, er waren toen nog twee broers thuis.

‘Moet Willie niet worden ingelicht?’ Ze roept het vanuit de keuken. Heleen komt bij me zitten met de koffie en een glaasje water voor de pillen. Haar vraag komt niet helemaal onverwacht.

‘Zit ze echt in België?’ vraag ik. Een adres van Willie hebben we niet. Ook haar laatste werkgever in Boxtel weet niets. Ze wilde dus geen spoor achterlaten. Ik zit enkele minuten over-eind; ziek ben ik niet. Die duizeligheid kan ik niet serieus nemen.

‘Hoe bereik ik haar?’ vraag ik.

Heleen haalt haar schouders op.

Ik neem een besluit en bel 008, inlichtingen van de PTT. Wat het telefoonnummer is van de Nederlandse consul in Brussel, wil ik weten. Geen kwartier later heb ik contact. De man aan de telefoon is rustig en correct, luistert naar het verhaal over

mijn moeder, sinds een paar dagen in het ziekenhuis, en over mijn zus Willie met wie we geen contact hebben. Haar nummer krijgen we niet, om privacy-redenen. De vreemdelingenpolitie zal haar contacteren met het verzoek mij te bellen. Mooi woord: contacteren...

De dag verstrijkt, even saai als de vorige, op de ongemakkelijke bank en zonder boek. Ik moet immers rusten, vooral mijn ogen rust gunnen. De kinderen vragen naar hun tante Willie die ze al een hele tijd niet meer gezien hebben. Ze had geen afscheid genomen, had haar baan opgezegd en alle Nederlandse schepen achter zich verbrand. Zou ze prijs stellen op mijn poging contact te maken en wat moet ik tegen haar zeggen?

Ik herinner me de treurige tijd, dat Willie plotseling verdwenen was en op een camping in Frankrijk zat met haar vriend; een vriendin van haar reisde haar na, probeerde haar over te halen terug te komen; Ikzelf schreef een brief, gericht aan haar op die camping in de Ardèche, een vaag adres. Ik schreef de brief uit bezorgdheid over de gemoedsgesteldheid van moeder en ik geloof niet dat hij bij Willie goed gevallen was. Stom van me, ik schreef dat ze moeder verdriet had gedaan. Niet de manier om haar te bereiken.

De directeur van mijn school belt, wil iets weten over een schoolonderzoek dat ik heb voorbereid voor mijn leerlingen.

‘Al iets gehoord van tante Willie?’ De kinderen komen thuis, vinden het een hele sensatie: een tante, zeker met een Vlaams accent. Het hoe en waarom van Willie snappen ze niet zo goed. Zij zeker niet.

Het is kwart over zeven, al donker buiten, als de telefoon gaat. Willie aan de lijn. Ze heeft mijn bericht gekregen via de politie. Daarna is ze vertrokken richting Tilburg. Net over de grens bij Goirle, in een café, belt ze me.

‘Waar is moeder?’

‘Ze ligt in het Elisabethziekenhuis in Tilburg;’ ik geef ook de afdeling en het nummer van de kamer. Ik twijfel even, maar Heleen zit druk en geluidloos te gebaren. ‘Kom je hierna ook nog bij ons langs? We hebben wel een bed vrij.’

Ze aarzelt, allicht! ‘Dat weet ik nog niet. Eerst eens kijken hoe het met moeder is.’ Ze legt neer.

Ze klonk vreemd. Ik heb haar jaren niet gehoord of gesproken. Het Vlaamse accent had ik kunnen verwachten. Willie neemt dat snel over, want ze vindt de exotische klank wel charmant. Ze is al vlak bij Tilburg. Direct komt ze aan in het ziekenhuis.

‘Je moet het ziekenhuis bellen en zeggen, dat je moeder bezoek krijgt van een dochter die lange tijd is weggeweest. Dat kan heel emotioneel worden voor je moeder. Haar hart...’

Een terechte opmerking.

Ik bel meteen het ziekenhuis en vraag de zuster moeder voor te bereiden op Willie. Zou het nodig zijn? Of zien we spoken? Ik zie mijn moeder nog niet als een kwetsbaar slachtoffer van omstandigheden die haar zo maar overkomen.

Uren zit ik overeind op de bank. Van duizeligheid merk ik niets meer. We praten over Willie, over moeder en Martin. Willie wilde al niet meer thuis wonen. Ze had een flat in Bostel en een paar keer toen ze vrij was maar telefonisch bereikbaar moest zijn, logeerde ze bij ons. Niet thuis, waar ook telefoon was. Welke rol speelde Martin? Het zat niet lekker tussen die twee; dat was duidelijk op te maken uit opmerkingen die we opvingen.

‘Martin, dat weet jij ook, kan een ongelooflijk lompe boer zijn,’ zegt Heleen. Hij was en is moeders lieveling. Kom niet aan Martin! Die jongen moest beschermd worden tegen allerlei boosaardigheden uit de wereld om hem heen. Er zijn zo veel mensen die hem graag onderuit halen met hun spot. Ook nu hij eindelijk zijn draai gevonden lijkt te hebben op het gemeente-

kantoor van Gilze en Rijen. Daar waarden ze hem, maar ze moesten eens weten wat hij al meegemaakt heeft.

Heleen heeft een talent moeder in deze rol neer te zetten. Ze is geen fan van Martin en ziet Willie éérder als slachtoffer.

‘Die meid is niet voor niks gevlucht naar België. Wie laat nou zo’n goede baan schieten? Dan moet er toch meer aan de hand zijn. En geloof maar, Willie heeft moeder en Martin munitie verstrekt met die vriend, meer dan dertig jaar ouder dan zij. Moeder was er snel bij met haar morele oordeel. Willie heeft een huwelijk kapotgemaakt, een schande, en haar eigen leven vergooid aan ‘een ouwe vent’. De kapelaan van de parochie heeft een psychologische schets van die vriend gegeven, aan de hand van een foto. Weet je nog: hij was een man die al dertig jaar dezelfde gezichtsuitdrukking had, alsof het leven hem niets deed, alsof niets of niemand hem raakte.’

‘Dat is al tien jaar geleden; die man is gewoon nog bij zijn vrouw; dat zal je zien,’ zeg ik.

‘Geloof mij nou maar: die man is nog steeds bij Willie. Die heeft zijn vrouw in de steek gelaten.’ Heleen is zeker van haar zaak. Ik haal mijn schouders op. Wat kan ik anders?

We drinken gewoon koffie en de kinderen gaan op de gewone tijd naar bed. Een paar autolichten schuiven bedaard langs, stoppen vlak voorbij de plek waar mijn auto staat.

De bel. Heleen gaat open doen. Stemmen in de gang. De deur gaat open; Willie staat daar. Ze is erg veranderd; wat precies? Ik kan het niet zeggen. Haar huidskleur; ze is minder bleek dan ik me haar herinner; ze is veel buiten geweest. Haar kleding is ouderwets, van iemand die geen geld heeft. En vooral haar houding is anders.

Ze kijkt, steekt haar hand uit. Een koele hand; ik weet nog van haar overdreven hang naar hygiëne, die leek op smetvrees. Gek, dat ik nu daaraan moet denken.

‘Ik ben ziek thuis, voor het eerst in tien jaar.’ Ik haal een hand door mijn verwarde haar.

‘Hallo, dat is lang geleden,’ zegt Willie. Haar ogen dwalen een ogenblik langs de meubels en de muren. Op zoek naar herkenning?

‘Ja, te lang, zou ik zeggen.’ Ik zwijg even. ‘Zo lang zou niet moeten.’

Ze trekt haar wenkbrauwen op. ‘Nee, eigenlijk niet hè?’ Ze doet haar best neutraal te klinken. Nerveus dus.

‘Ga zitten, ik ben blij dat je gekomen bent.’

Ik wijs naar een fauteuil. Hoe vind ik zo gauw de woorden die nu nodig zijn? De juiste woorden. Tot nu toe was ik resoluut in wat ik zei.

‘Trek eerst je jas uit,’ zegt Heleen. ‘Je gaat vanavond niet meer op pad; je kunt hier slapen.’

‘Koffie?’ vraag ik. ‘Het kan nog net; het is even voor negen.’

Ook van dichtbij ziet Willie er vreemd uit. Haar kleding is sober, bijna armoedig; ze heeft geen make-up op. Verzorgt ze zich niet goed? Is er armoede? Heeft ze nog werk, een inkomen? Ik herinner me, dat ze de mode nooit uitbundig volgde. En werk? Dat zou dan een nieuwe baan moeten zijn. Allemaal giswerk. Allerlei gedachten gaan door mijn hoofd.

Willie zit nu. Heleen hangt haar jas weg in de gang, komt al weer terug.

‘Lekkere koffie,’ zegt Heleen, wanneer ze uit de keuken komt. ‘Ben je in het ziekenhuis geweest?’

‘Ja, natuurlijk. Daarvoor ben ik gekomen.’ Ze is toch bleker dan ik dacht, nu ik beter kan kijken; en haar kleren, ze zijn te luchtig voor deze winterdagen, flatteren haar niet. Dat vooral is veranderd aan haar. Maar haar ogen zijn nog even fier als vroeger, zelfbewust.

‘Hoe was moeder?’ Ik moet wat vragen.

‘Ze viel me niet tegen; met die pacemaker komt ze erdoorheen.’ Het lijkt wel of ze me gerust wil stellen.

‘Was ze blij, dat je er was?’ vraagt Heleen.

‘Ik dacht het wel; ze praatte vooral over haar kamergenote.’

‘Vroeg ze niet waar je woont?’ Ik word steeds verbaasder.

‘Ja, maar ze kent België niet zo goed.’ Ze klinkt nu wat spottend, alsof ze zeggen wil: jij weet ook wel dat het hier niet om gaat. Meteen is er ook iets van een aankondiging, van ‘daar hebben we het nog over. Dit kan wachten.’

Komt Willie na bijna zes jaar ‘terug van weggeweest’ en moeder praat over de vrouw in het bed naast haar!

‘Kasterlee, of een stukje daarvan, Lichtaart, daar had ze nog nooit van gehoord.’ Ze grinnikt wat.

‘Ben je blij, dat je er geweest bent?’ Ik hoop dat ze de uitnodiging voelt.

‘O ja hoor! We hebben wel degelijk gepraat. Alleen het begin was wat stroef.’ De grote blauwe ogen richt ze nu volledig op mij; haar antwoorden komen beslist, snel, zeker niet voorzichtig of schuchter. Willie komt niet als verloren schaap terug; ze heeft zes jaar geleden een bewuste keuze gemaakt, waar ze lang over nagedacht heeft. En waar ze nu nog steeds geen spijt van heeft.

‘Was moeder nerveus of opgewonden? Ze heeft je een hele tijd niet gezien.’

‘Ze kende me nog, als je dat bedoelt.’ Even is er iets van een spotlach, waarbij ze wegstijgt naar het zwarte tv-scherm. Willie had toch nooit zoveel grapjes paraat? Met dit handige antwoord omzeilt ze de lastige vraag over het weerzien.

‘En voor jou, hoe was het? Had je ertegen opgezien?’

‘Dat niet; het was wel vreemd. Na die ruim vijf jaren.’

‘Hoe is het nu met jou? Wat doe je, waar woon je?’ Het klinkt zeker geforceerd en gênant, nu ik dit allemaal vraag. Ze zou kunnen antwoorden met: dat je me dit nú vraagt, na al die tijd! Maar ik zit echt vol vragen. Over moeder maak ik me al geen zorgen meer. Die ziekenhuisopname is maar een aanleiding om contact op te nemen.

Het initiatief lag tot nu bij mij; dat geeft me een voorsprong. Ik ben de verzoenende partij. Zij moet nu maar over de brug komen. Vind ik.

‘Ik woon al die tijd boven een winkel in het centrum van Lichtaart. Ik heb daar een kleine uitkering waar ik net mee rondkom. Wat ik daar doe, is voornamelijk schilderen en tekenen.’

‘Dat deed je hier ook al, hè?’ vraagt Heleen.

‘Verkoop je wel eens wat? Van die schilderijen...’ Ik weet weer van haar schilderijen, veel grauwe natuur, moerassige landschap-pen.

‘Het gaat ons vooral om het leerproces; we zijn autodidact.’

‘We?’

‘Dat weet je toch wel? Louis schildert ook; we helpen en stimuleren elkaar. Hij komt elke donderdag; soms overnacht hij dan bij mij. Het bed is overigens voor ons voorbij. Hij is bijna 73 jaar.’ Een ontspannen glimlach volgt op deze woorden.

Wat een openhartigheid! Ik durf niet door te vragen.

‘Dat schilderen is dus nog geen broodwinning. Alleen de top kan ervan leven, heb ik gehoord,’ zeg ik vlug.

‘Ik kan leven van heel weinig; mensen gebruiken te veel van deze wereld.’ Een kernachtige visie, maar de boodschap komt aan, vooral doordat haar gezicht een en al rust en overtuiging is.

Ik denk, dat ik meteen met haar op één lijn zit. Dit zijn woorden naar mijn hart.

‘Je overnacht dus hier; we rekenen erop,’ zeg ik.

‘Oké!’

‘Dat is het minste wat ik doen kan,’ zeg ik. ‘Ik wil dat je je op je gemak voelt.’

‘Ook dat is al heel wat,’ zegt ze. Ze had dus minder verwacht van onze verstandhouding.

‘De reden dat je wegging, ligt buiten mijn macht; ik heb daar geen deel aan. Ik had geen oordeel over jouw leven; ik weet ook niet veel van het hoe en waarom. Je kunt dat onverschilligheid noemen; oké, misschien was ik te veel met mezelf bezig, misschien zelfs was ik te blind solidair met moeder, ik weet het niet. Zo eenvoudig is het voor mij niet. Iemand als

Henri heeft voor alles in zijn leven een volzin klaar en hij schuift het daarna opzij als afgedaan, klaar voor het archief of de vergeetbak. Martin kan ik helemaal niet volgen, als het gaat om zijn houding tegenover jou; misschien ziet hij alleen een concurrent in jou. Wie heeft in het ouderlijke huis de meeste goodwill. Maar ik weet niet eens of hij daarmee bezig is. Tussen ons is zo weinig duidelijk uitgesproken. Het gevolg is, dat we van alles veronderstellen, over en weer. Jij had over hem ook altijd een oordeel klaar, zeg nou zelf.'

'Als ik iets vind van Martin of Henri of wie ook, dan ga ik niet over één nacht ijs.'

'Je hebt dus een en ander opgeslagen, ervaringen, woorden, blikken, en daaruit heb je je een oordeel gevormd.' Ik wacht. 'Moeilijk, hè?'

'En dat voor de late avond, terwijl je elkaar bijna zes jaar niet gezien hebt.' Heleen was tot nu stil, luisterde alleen maar. Nu breekt ze in op het gesprek.

Ik kijk op de klok; elf uur. De pendule op de schoorsteenmantel geeft de juiste tijd aan, toevallig. Gekkenwerk op dit uur een discussie te beginnen over zo'n ingewikkelde zaak.

'Je hebt gelijk, Heleen,' zegt Willie.

'Zullen we een wijntje drinken om het weerzien te vieren?' vraagt Heleen.

'Weer een goed idee,' zegt ze.

Niemand kan zo snel als Heleen glazen tevoorschijn halen en wijn inschenken. Bij het zachte licht van de grote staande schemerlamp en een paar kleinere, hangende lampjes proeven we de sfeer van deze avond. Willie lijkt op haar gemak.

De volgende morgen klinken de kreten van de kinderen door het huis: 'Euh, heb je dat gezien? Een Belgische Renault 4 met een echt Belgisch kenteken, en eh een hoop roestplekken!' Dat kan er bij ons maar één zijn, met zoveel oog voor autodetails: Claudia. Zij weet alles over automerken en modellen. Een roestplek vindt zij een vreselijke ramp.